

JESAJA

11-14

Het Messiaanse Koninkrijk en Gods oordeel
over Babel

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jesaja/11-14

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	De Messias als tak en rechtvaardige Koning	5 min	4
2	De Geest en wijsheid van de Messias	2 min	6
3	De vreze des HEEREN als veilige eerbied	6 min	8
4	Rechtvaardig oordeel voor armen en verdrukten	5 min	11
5	Wilde en tamme dieren verzoend in Christus	3 min	14
6	Kinderlijkheid en macht over het kwaad	2 min	15
7	De kennis van Gods heerlijkheid vervult de aarde	4 min	16
8	De Wortel van Isaï als hoop voor de heidenen	2 min	19
9	Het overblijfsel verzameld in het ware Israël	3 min	20
10	De heidenvolken gewonnen door het evangelie	2 min	22
11	Een tweede uittocht voor Gods overblijfsel	2 min	23
12	Jesaja 12: lofzang om Gods heil	3 min	24
13	Godsspraken tegen de heidense volken	3 min	26
14	Cyrus en de historische val van Babylon	2 min	28

15	De Dag van de HEERE als oordeel over volken	2 min	29
16	Kosmische beelden voor de val van koninkrijken	2 min	30
17	De blijvende ondergang van Babylon	2 min	32
18	Israëls bevrijding uit de Babylonische ballingschap	2 min	33
19	Het spotlied over de gestorven koning van Babel	4 min	34
20	De val van Lucifer in Jesaja 14	2 min	38
21	Lucifer als titel voor de koning van Babel	5 min	39
22	Waarom Lucifer een menselijke koning is	2 min	42
23	Hemelhoge hoogmoed als dichtelijke beeldspraak	2 min	43
24	Het einde van Babylon en Assyrië	2 min	44
25	Gods oordeel over de Filistijnen	2 min	45
	Om verder te lezen		46

1

De Messias als tak en rechtvaardige Koning

We zijn nu bij Jesaja hoofdstuk 11. Dit hoofdstuk is zo rijk dat ik er gemakkelijk een hele bijeenkomst aan zou kunnen besteden. Alleen hebben we het grootste deel van het hoofdstuk al stukje voor stukje behandeld bij onze eerdere bespreking van de onderwerpen in Jesaja. Het lijkt erop dat bij de meeste onderwerpen voorbeelden uit dit hoofdstuk voorkwamen, en die hebben we bekeken. We hebben bijna elk deel van het hoofdstuk al bekeken. Nu zullen we het alleen nog als geheel bekijken en daarna verdergaan.

Dit is een hoofdstuk dat in zijn geheel een Messiaanse profetie is. Het is het enige hoofdstuk dat we tot nu toe zijn tegengekomen dat in zijn geheel een profetie over het Messiaanse tijdperk is. Er zullen er nog meer komen, maar dit is de langste die we tot nu toe zijn tegengekomen. Er staat:

Want er zal een Twijgje opgroeien uit de afgehouden stronk van Isaï, en een Loot uit zijn wortels zal vrucht voortbrengen. Op Hem zal de Geest van de HEERE rusten: de Geest van wijsheid en inzicht, de Geest van raad en sterkte, de Geest van de kennis en de vreze des HEEREN. Zijn ruiken zal zijn in de vreze des HEEREN. Hij zal niet oordelen naar wat Zijn ogen zien en Hij zal niet vonnissen naar wat Zijn oren horen. Hij zal de armen recht doen in gerechtigheid en de zachtmoedigen van het land zal Hij met rechtvaardigheid vonnissen. Maar Hij zal de aarde slaan met de roede van Zijn mond en met de adem van Zijn lippen zal Hij de goddeloze doden. Want gerechtigheid zal de gordel om Zijn heupen zijn, en de waarheid de gordel om Zijn middel.

JESAJA 11:1-5

Dit is de beschrijving van de Koning Zelf. De rest van het hoofdstuk gaat verder met een beschrijving van kenmerken van Zijn Koninkrijk. Maar als we naar dit beeld kijken, herkennen we hierin natuurlijk Jezus. Veel mensen denken dat dit hoofdstuk grotendeels gaat over de gevolgen van Christus' wederkomst. Maar zoals we in het openingsvers zien, is hier Zijn eerste komst in beeld. Hij komt op als een scheut of een tak uit de wortels van Isaï.

Isaï is de vader van David. Ik weet niet waarom er niet staat: „Uit de wortel van David.” Het komt bij de profeten vaker voor dat er specifiek wordt gesproken over de afstamming van de Messias van David, en niet alleen van Isaï. Maar misschien wordt Isaï omwille van de poëtische afwisseling genoemd in plaats van David. Het spreekt vanzelf dat iedere Jood die het woord Isaï leest, alleen denkt aan Isaï als de vader van David. Ze denken niet dat de andere zeven zonen van Isaï enige betekenis hebben. Ze hebben niets bereikt. David was de beroemdste van hen. In zekere zin staat Isaï bijna gelijk aan David.

Er wordt gezegd dat Hij een tak is die groeit. We hebben al gezegd dat het woord „tak” allereerst een aanduiding voor de Messias is die niet alleen in Jesaja voorkomt, maar ook in Jeremia hoofdstuk 23 en op een paar plaatsen in Zacharia. Misschien had Mattheüs passages als deze in gedachten toen hij zei dat het opgroeien van Jezus in Nazareth een vervulling was van wat door de profeten, meervoud, gesproken was:

Hij zou een Nazarener zijn.

Natuurlijk staat er nergens in het Oude Testament dat Hij een Nazarener zou zijn. Maar omdat Nazarener iemand uit Nazareth betekent, en Nazareth de stad van de tak betekent, kan het zijn dat Mattheüs deze woordspeling in gedachten heeft: dat de profeten, meervoud, hadden gezegd dat Hij de tak zou zijn. Dat Hij daarom zou opgroeien in de stad van de tak, lijkt een vervulling van wat de profeten zeiden.

Zijn verbondenheid als Nazarener met de stad waarvan de naam „stad van de tak” betekent, zou gezien kunnen worden als iets waarop wordt gezinspeeld wanneer Hij de tak wordt genoemd. Dit is een heel onduidelijk verband. Maar Mattheüs is in veel gevallen niet bang om onduidelijke verbanden te leggen wanneer hij parallellen ziet tussen dingen in het Oude Testament en de dingen die werkelijk in het leven van Jezus plaatsvonden.

Hij wordt ook een staf genoemd. Een staf is gewoon een stok, maar niet zomaar een stok. Het is een stok die ergens voor wordt gebruikt. Een staf werd gewoonlijk gebruikt om iemand of iets te slaan. Een herder gebruikte bijvoorbeeld zijn staf om de schapen te beschermen. Er konden roofdieren op hen afkomen. Het is een soort wapen, maar het is ook een middel om te straffen. In Spreuken werden kinderen met de staf gestraft. Opstandige slaven werden eveneens met een staf gestraft. Een staf is een instrument om te straffen of te heersen. Hier lijkt hij min of meer op een scepter.

In Psalm 2, vers 9, wordt over Jezus gezegd:

U zult hen verpletteren met een ijzeren scepter, U zult hen in stukken slaan als aardewerk.

PSALMEN 2:9

De staf houdt daar natuurlijk in dat Hij een heerser is en kan worden gezien als de scepter van een koning. Hoe dan ook, er komt een koninklijke heerser uit de wortels van David. Hij wordt niet zozeer bekwaam gemaakt door Zijn afstamming van David, maar doordat de Geest van de Heere op Hem is en Hem daartoe in staat stelt.

2

De Geest en wijsheid van de Messias

Na de verwijzing naar de Geest van de HEERE worden zes kenmerken van de Geest van God genoemd: wijsheid, inzicht, raad, kracht, kennis en vreze des HEEREN. Al deze kenmerken, behalve de vreze des HEEREN, hebben te maken met inzicht: dat Hij wijs en kundig wordt gemaakt en in staat wordt gesteld goede raad te geven. Deze dingen verwijzen in feite naar Zijn wijsheid, die Hem wordt geschonken door de Geest Die

deze eigenschappen bezit. De vreze des HEEREN lijkt in deze opsomming een beetje misplaatst, hoewel we weten dat Spreuken zegt dat de vreze des HEEREN het begin van wijsheid is. De Schrift zegt in Spreuken ook:

De vreze des HEEREN is het beginsel van de kennis, dwazen verachten wijsheid en vermaning.

SPREUKEN 1:7

Kennis en wijsheid staan dus niet werkelijk los van het begrip God vrezen. Dat komt doordat Jezus de HEERE vreest, dat wil zeggen: Hij heeft eerbied voor Zijn Vader. De Geest van God wekt in iemand de vreze des HEEREN op, omdat Hij de Geest van de vreze des HEEREN is, of van eerbied, zouden we kunnen zeggen. Dat leidt tot ware wijsheid en kennis, en daarvan is Hij vol. Hij is vol van de Geest.

We vinden natuurlijk een soortgelijke uitspraak in Jesaja 61:1, waarvan Jezus zei dat die over Hemzelf ging. In Lukas 4, wanneer Hij in de synagoge van Nazareth is, haalt Hij Jesaja 61:1 aan, dat begint met de woorden:

De Geest van de Heere HEERE is op Mij, omdat de HEERE Mij gezalfd heeft om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen. Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart, om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis;

JESAJA 61:1

De passage gaat daarna verder. Maar Jezus spreekt erover dat de Geest van de HEERE op Hem is, en daar spreekt deze passage ook over.

In vers 3 staat:

Zijn ruiken zal zijn in de vreze des HEEREN. Hij zal niet oordelen naar wat Zijn ogen zien en Hij zal niet vonnissen naar wat Zijn oren horen.

JESAJA 11:3

3

De vreze des HEEREN als veilige eerbied

Dat wil zeggen: Hij vreest God niet met angst en beven. Hij doet dat met vreugde. De vreze des HEEREN is niet iets bezwaarlijks als het de Bijbelse vreze des HEEREN is. Overigens is de vreze des HEEREN niet alleen maar een oudtestamentisch idee. Het is een nieuwtestamentisch idee. Jezus zei:

En wees niet bevreesd voor hen die het lichaam doden en de ziel niet kunnen doden, maar wees veeleer bevreesd voor Hem Die zowel ziel als lichaam te gronde kan richten in de hel.

MATTHEÛS 10:28

Jezus zei dus daadwerkelijk dat we God moeten vrezen.

Petrus zei dat ook in 1 Petrus 1:17. Petrus zei in 1 Petrus 1:17:

En als u Hem als Vader aanroept Die zonder aanzien des persoons naar ieders werk oordeelt, wandel dan in de vreze des Heeren, gedurende de tijd van uw vreemdelingschap,

1 PETRUS 1:17

Dan zegt hij:

Leef tijdens je verblijf hier als vreemdeling in ontzag.

Daarmee wordt vanzelfsprekend de vreze des HEEREN bedoeld. In 2 Korinthe 5 zei Paulus:

Nu wij dus deze vrees voor de Heere kennen, bewegen wij de mensen tot het geloof; en voor God zijn wij openbaar geworden, maar ik hoop ook voor uw gewetens openbaar te zijn.

2 KORINTHE 5:11

Er bestaat een gezonde vreze des HEEREN die door het Nieuwe Testament evenzeer wordt bepleit als door het Oude Testament.

Maar misschien denken we bij vrees uitsluitend aan iets kwellends. Volgens 1 Johannes bestaat er tenslotte een vrees die kweeling met zich meebrengt, en dat is geen goede vrees. De volmaakte liefde drijft dat soort vrees uit. Wat is de vreze des HEEREN dan? Veel mensen gehoorzamen God uit slaafse angst. Ze zijn doodsbang om een misstap te begaan. Ze zijn er volkomen van overtuigd dat God hen zal verdoemen, oordelen of straffen als ze niet volmaakt zijn. Ze leiden een godsdienstig leven. In wezen leiden ze een leven dat uiterlijk gehoorzaam is, maar ze worden volledig gemotiveerd door angst en niet door liefde. Ze vinden geen vreugde in de vreze des HEEREN zoals Jezus dat deed. Jezus vond vreugde in de vreze des HEEREN.

De vreze des HEEREN is kennelijk iets wat niet altijd beklemmend is. De meeste vrees is dat wel, maar wanneer we over de vreze des HEEREN spreken, hebben we het in feite over een gezond besef van het gevaar dat je loopt wanneer je niet in de juiste verhouding tot Hem staat, wanneer je als het ware tegenover Hem komt te staan.

Een van de voorbeelden die vaak bij mij opkomen, is het verkeer op de snelweg. Ik ben niet bang voor het verkeer op de snelweg zolang ik dezelfde kant op ga als dat verkeer. Verkeer op de snelweg vind ik niet beangstigend. Ik rijd de oprit op en rijd met 105 kilometer per uur verder, een hoge snelheid die onder bepaalde omstandigheden als een zeer gevaarlijke reissnelheid kan worden beschouwd. Maar ik ben geen moment bang. Ik geniet ervan. Het is geen probleem.

Maar als ik eraan denk om op de linkerrijstrook plotseling vol op de rem te trappen, dan is dat beangstigend. Of om via de afrit de snelweg op te rijden en tegen het verkeer in te gaan — dat is doodeng. De gedachte om geblinddoekt een drukke snelweg over te steken maakt me bang. Waarom? Omdat verkeer beangstigend is. Verkeer is gevaarlijk. Verkeer is krachtig. Het kan je veel kwaad doen. Maar je denkt daar nooit aan wanneer je er in de juiste verhouding toe staat. Wanneer je dezelfde kant op gaat als het verkeer, is het geen punt.

Maar juist het feit dat het zo beangstigend is om in de verkeerde verhouding tot het verkeer te staan, zorgt ervoor dat je de goede kant op blijft gaan. Je probeert dezelfde snelheid aan te houden als de rest van het verkeer. Je vermijdt het om drukke snelwegen te voet over te steken als dat niet nodig is. Waarom? Omdat dat beangstigend is. De vrees voor het verkeer weerhoudt je er dus van jezelf dwaas genoeg in de verkeerde verhouding tot dat verkeer te plaatsen. Zolang je er in de juiste verhouding toe staat, is het geen punt. Het is altijd ergens in je achterhoofd aanwezig.

Wanneer je plotseling op ijsel terechtkomt waarvan je niet wist dat die er lag, begin je op de snelweg rond te tolleren. Er komen achter je andere auto's aan en je beseft: 'Die mensen zouden tegen me aan kunnen rijden. Ik sta hier niet meer, zoals een ogenblik geleden, in de juiste verhouding tot het verkeer.' Opeens bonst je hart als een bezetene, en je had niet beseft dat je bang was voor het verkeer totdat je er plotseling in de verkeerde verhouding toe stond.

Maar dat is volgens mij precies wat de vreze des Heeren inhoudt. Als je in de juiste verhouding tot Hem staat, is het een vreugde. Het verontrust je niet. God is groot en ontzagwekkend en in staat om degenen die Zijn vijanden zijn, heel veel kwaad te doen. Jij bent Zijn vijand niet. Jij staat aan Zijn kant. Salomo zei:

Door goedertierenheid en trouw wordt een misdaad verzoend,
en door de vreze des HEEREN keert men zich af van het kwade.

SPREUKEN 16:6

De vreze des Heeren zorgt ervoor dat je aan Gods goede kant blijft. En dus is het mogelijk om de Heere te vrezen en toch heel gelukkig en verheugd te zijn. Zijn vreugde ligt in de vreze des Heeren. Het is niet beklemmend en verschrikkelijk om de Heere te

vrezen. Het houdt je juist veilig. Het zorgt ervoor dat je de goede weg blijft volgen.

4

Rechtvaardig oordeel voor armen en verdrukten

Zijn ruiken zal zijn in de vreze des HEEREN. Hij zal niet oordelen naar wat Zijn ogen zien en Hij zal niet vonnissen naar wat Zijn oren horen.

JESAJA 11:3

Dat betekent dat Hij geen oppervlakkige oordelen zal vellen, alleen afgaand op wat aan de buitenkant zichtbaar is. Jezus Zelf zei in Johannes 7:24, als ik het goed heb:

Oordeel niet naar wat voor ogen is, maar vel een rechtvaardig oordeel.

JOHANNES 7:24

Hij zei tegen ons dat we niet oppervlakkig moesten oordelen. Dat deed Hij Zelf beslist ook niet. Hij kon naar de Farizeeën kijken en verder zien dan wat ze aan de buitenkant lieten zien. Hij kon een witgepleisterd graf zien, maar Hij kon ook zien dat het niet helemaal was wat het leek te zijn. Het was vol beenderen van dode mensen. Hij kon een mens beoordelen op meer dan alleen het uiterlijk en het masker dat die persoon droeg.

Hij zal in gerechtigheid beslissen. Er staat dat Hij de armen zal oordelen. Wij beschouwen een oordeel als iets negatiefs. In het Oude Testament is een oordeel niet altijd negatief. David roept zelfs vaak uit:

O God, oordeel over mij.

Daarmee bedoelt hij: Beoordeel mijn zaak. Hoor mijn zaak aan. Iemand die onschuldig is, kijkt juist uit naar de dag waarop hij voor de rechtbank verschijnt. Hij wil dat zijn zaak beoordeeld wordt, omdat hij weet dat een rechtvaardige rechter hem in het gelijk zal stellen. Het is frustrerend als jij het slachtoffer bent en onschuldig bent, maar je zaak niet door een rechtbank gehoord kunt krijgen. Geoordeeld worden is iets goeds wanneer jij degene bent die door de uitspraak in het gelijk zal worden gesteld.

Als er staat dat Hij de armen in gerechtigheid zal oordelen, betekent dat eenvoudigweg dat Hij hun zaak zal aanhoren en een oordeel zal vellen. Er uiteraard van uitgaande dat zij onschuldig en de slachtoffers zijn, zal Hij hen in het gelijk stellen. Voor de rechtvaardigen betekent het oordeel dat zij in het gelijk worden gesteld. De armen kregen geen rechtvaardige oordelen, omdat ze de rechters niet konden omkopen. Dit is eerder in Jesaja al genoemd. De corrupte heersers beslisten niet in het voordeel van de armen, maar kozen de kant van de rijken, die hun geld konden toestoppen. Zo is het niet met deze Koning. Deze Koning zal niet omkoopbaar zijn. Deze Koning zal degenen die iets voor Hem kunnen doen niet voortrekken. Hij zal een juist oordeel vellen, en de armen zullen daarin iets hebben om zich over te verheugen.

Hij zal de armen recht doen in gerechtigheid en de zachtmoedigen van het land zal Hij met rechtvaardigheid vonnissen. Maar Hij zal de aarde slaan met de roede van Zijn mond en met de adem van Zijn lippen zal Hij de goddeloze doden.

JESAJA 11:4

Dat zijn degenen die niet in staat zijn om voor zichzelf op te komen in hun zaak tegen hun onderdrukkers. Hij zal ten gunste van hen beslissen.

Toen we dit thematisch behandelden, wees ik erop dat dit vers waarschijnlijk meer dan enig ander vers in dit hoofdstuk klinkt alsof het over de wederkomst van Christus gaat. Het spreekt er namelijk over dat Hij mensen doodt en slaat met de roede die uit

Zijn mond komt. Daarom zou je kunnen zeggen: Jezus heeft niemand gedood of geslagen. Maar ik wees er toen op dat dit dichtelijke taal is. Je vindt hetzelfde beeld in Hosea, op een plaats waar het veel minder dubbelzinnig is. In Hosea 6:5 zegt God:

Daarom heb Ik op hen ingehakt door de profeten, Ik heb hen gedood met de woorden van Mijn mond; en de oordelen over u zullen voor de dag komen als het licht.

HOSEA 6:5

Houwen is wat je met een bijl doet wanneer je hout splijt.

God zegt dat de woorden van de profeten deze mensen hebben doorkliefd zoals een bijl hout doorklieft. In zekere zin heeft dat hen gedood. Niemand werd lichamelijk gedood door de woorden van de profeten, maar de woorden van de profeten veroordeelden hen. Het is beeldspraak. Als er gezegd kon worden dat de profeten mensen met hun woorden hieuwen en doodden, kan beslist hetzelfde gezegd worden van Christus met Zijn woorden. Zijn woorden tegen bijvoorbeeld de Farizeeën waren bijzonder scherp, bijzonder snijdend en bijzonder veroordelend. Dit is ongetwijfeld waar vers 4 naar verwijst.

Want gerechtigheid zal de gordel om Zijn heupen zijn, en de waarheid de gordel om Zijn middel.

JESAJA 11:5

Dit betekent eenvoudigweg dat Hij trouw en rechtvaardig is.

5

Wilde en tamme dieren verzoend in Christus

Dan komen we bij deze beroemde passage, vers 6:

Een wolf zal bij een lam verblijven, een luipaard bij een geitenbok neerliggen, een kalf, een jonge leeuw en gemest vee zullen bij elkaar zijn, een kleine jongen zal ze drijven.

JESAJA 11:6

Ik heb hier in een eerdere lezing al iets over gezegd, dus op dit punt zal ik er korter over zijn. Ik geloof dat dit verwijst naar Joden en heidenen die in Christus met elkaar verzoend worden in het huidige tijdperk. De taal is natuurlijk heel poëtisch, maar elders in Jesaja en in de rest van het Oude Testament worden de Joden vergeleken met een kudde schapen, geiten, kalveren of, in het algemeen, hulpeloze tamme dieren. Ze zijn tam omdat God voor hen zorgt. Ze zijn Zijn kudde. Hij is de Herder, en daarom zijn zij als Zijn vee.

Maar in de profeten van het Oude Testament zijn de heidenen steeds als vleesetende dieren, roofdieren. Daniël ziet vier opeenvolgende heidense wereldrijken uit de zee opkomen, en ze zijn als een leeuw, een beer, een luipaard en nog een ander woest beest. Zowel Jesaja als Jeremia duiden Babylon aan als een leeuw. Er zijn nog andere plaatsen waar op deze manier over de heidenen wordt gesproken. In Ezechiël wordt over Israël gesproken met het beeld van Gods schapen. God zegt dat Hij de wilde dieren uit het land zal uitroeien en dat Zijn volk niet langer een prooi van de heidenvolken zal zijn. In de Engelse vertaling waarop deze uitleg berust, worden de roofdieren zo rechtstreeks met die volken verbonden; in de HSV is dat verband minder expliciet.

Hier hebben we een opsomming van tamme dieren. Die worden tegenover roofdieren gesteld, en ze liggen vredig bij elkaar. Het is het beeld van Gods kudde en van hen die vroeger wilde beesten waren, de heidenen, die nooit door Gods wet getemd waren. Nu onderwerpen ze zich aan Gods wet en leven ze even vredig als schapen. Merk op dat de schapen niet worden als de vleeseters. De vleeseters worden als de schapen, omdat de

schapen getemd waren door Gods heerschappij. Zo onderwerpen ook de heidenen zich aan Gods heerschappij. Nu gedragen ze zich als schapen. De leeuw eet stro als een rund. Hij is veranderd. Hij heeft een nieuwe natuur. Ik geloof dat dit is wat hier wordt beschreven.

6

Kinderlijkheid en macht over het kwaad

Er zijn natuurlijk een paar verwijzingen naar kinderen. In vers 6 staat:

Een klein kind zal hun de weg wijzen.

Jezus zei:

Wie zich dan zal vernederen als dit kind, die is de belangrijkste in het Koninkrijk der hemelen.

MATTHEÛS 18:4

Het gaat om kinderlijkheid. Het is nederigheid als die van een kind waardoor iemand geschikt is om leiding te geven.

In vers 8 staat:

Een zuigeling zal zich vermaken bij het hol van een adder, en in het nest van een gifslang zal een peuter zijn hand steken.

JESAJA 11:8

Het is niet zozeer een verwijzing naar het kind dat leidinggeeft, maar naar het kind dat onkwetsbaar is voor dodelijke slangen. In vers 9 staat:

Men zal nergens kwaad doen of verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.

JESAJA 11:9

Toen we dit eerder behandelden, vestigde ik de aandacht op Lukas hoofdstuk 10. Jezus zegt in vers 19 tegen Zijn discipelen, Lukas 10:19:

Zie, Ik geef u de macht om op slangen en schorpioenen te trappen en de macht over alle kracht van de vijand; en niets zal u schade toebrengen.

LUKAS 10:19

Die laatste regel:

Niets zal jullie ook maar enig kwaad doen.

klinkt als een parafrase van:

Ze zullen geen kwaad doen en niets verwoesten.

Het beeld lijkt op dat van het kind dat door de slangen geen kwaad wordt aangedaan. Jezus stelt de slangen hier natuurlijk gelijk aan heel de macht van de vijand, satan. Dit gaat dus over een geestelijke onkwetsbaarheid. Zelfs het kleine kind dat christen is, heeft gezag over de demonische machten en wordt als het ware van hun gif verlost.

7

De kennis van Gods heerlijkheid vervult de aarde

Wanneer er in vers 9 staat:

Men zal nergens kwaad doen of verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.

JESAJA 11:9

dan is dit een uitdrukking die ook in Numeri en in Habakuk voorkomt. In Habakuk hoofdstuk 2, vers 14, wordt hierover gesproken. Ook in Numeri wordt erover gesproken, in een van de profetieën van Bileam. Op de ene plaats staat:

Echter, zo waar Ik leef, de hele aarde zal met de heerlijkheid van de HEERE vervuld worden!

NUMERI 14:21

Op een andere plaats staat:

Men zal nergens kwaad doen of verderf aanrichten op heel Mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van de kennis van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.

JESAJA 11:9

En dan staat er:

Want de aarde zal vol worden met de kennis van de heerlijkheid van de HEERE, zoals het water de bodem van de zee bedekt.

HABAKUK 2:14

We gaan de passages niet bekijken om uit te zoeken welke formulering op welke plaats staat. Jesaja en Habakuk gebruiken het beeld van water dat de zeebodem bedekt; alle drie de passages spreken over de heerlijkheid of de kennis van de HEERE die de aarde vervult.

Trouwens, in Jesaja staat:

De kennis van de Heer.

Misschien moet ik even nagaan of Habakuk de woorden:

De kennis van de heerlijkheid.

heeft. Ik weet niet meer in welke tekst dat staat. Ja, Habakuk 2:14 zegt:

De kennis van de heerlijkheid van de Heer zal de aarde bedekken zoals het water de zee bedekt.

Als je naar 2 Korinthe kijkt, dan staat er in 2 Korinthe 4:6:

Want God, Die gezegd heeft dat het licht uit de duisternis zou schijnen, is ook Degene Die in onze harten geschenen heeft tot verlichting met de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Jezus Christus.

2 KORINTHE 4:6

Let op die onhandige formulering:

Het licht van de kennis van de heerlijkheid van God.

Hij zegt dat Hij ons de kennis van de heerlijkheid van God heeft geopenbaard. Wij hebben het licht van de kennis van de heerlijkheid van God ontvangen in het aangezicht van Jezus. Door Jezus te leren kennen, zijn we dus tot de kennis van de heerlijkheid van God gekomen.

Habakuk zegt dat de kennis van de heerlijkheid van God de aarde zal bedekken zoals het water de zee bedekt. Dat is met ons al gebeurd. Wij zijn al tot de kennis van de heerlijkheid van God gekomen, maar blijkbaar zal die kennis veel wijder verbreid worden dan nu het geval is. Dat hoeft niet noodzakelijkerwijs te wachten tot de wederkomst van Christus. Het is het uiteindelijke resultaat van het huidige tijdperk, naarmate het evangelie zich verder verbreidt.

Betekent dat dat werkelijk ieder mens christen zal worden? Dat denk ik niet. Postmillennialisten denken van wel, maar volgens mij staat hier niet echt dat ieder afzonderlijk mens noodzakelijkerwijs bekeerd zal worden. Zeker is wel dat elke streek op aarde de heerlijkheid van God zal zien.

Het punt is dat dit de voortgaande verbreiding beschrijft van de kennis van de heerlijkheid van God, waarvan Paulus zegt dat die al tot ons gekomen is. Omdat wij het evangelie hebben leren kennen en Jezus kennen, zijn wij tot de kennis van de

heerlijkheid van God gekomen. Die kennis, dat evangelie, moet de aarde vervullen en is de aarde inderdaad aan het vervullen. Overal ter wereld wordt het evangelie gepredikt. Volgens mij is dat wat hier wordt besproken.

8

De Wortel van Isaï als hoop voor de heidenen

In vers 10 staat:

Want op die dag zal de Wortel van Isaï er zijn, Die zal staan als banier voor de volken. Naar Hém zullen de heidenvolken vragen. Zijn rustplaats zal heerlijk zijn.

JESAJA 11:10

Ik heb eerder, toen we dit in een vorige lezing bespraken, gezegd dat Paulus dit vers aanhaalt, en daarmee staat de zaak vast. We weten daarom dat dit duidelijk over het huidige tijdperk gaat, want precies zo past Paulus het toe in Romeinen 15:12.

Op dit punt, in Romeinen 15:9–12, haalt Paulus een reeks verzen uit het Oude Testament aan over het evangelie dat tot de heidenen komt. Paulus ziet dat als iets wat op dat moment door zijn bediening plaatsvindt. In Romeinen 15:9 zegt hij:

en opdat de heidenen God zouden verheerlijken vanwege de barmhartigheid, zoals geschreven staat: Daarom zal ik U belijden onder de heidenen, en Uw Naam lofzingen.

ROMEINEN 15:9

Vervolgens haalt hij enkele Psalmen aan, en ook dit vers uit Jesaja. In vers 12 staat:

En verder zegt Jesaja: De wortel van Isaï zal er zijn en Hij Die opstaat om heerschappij te voeren over de heidenen, op Hem zullen de heidenen hopen.

ROMEINEN 15:12

Dit is ongetwijfeld de versie van de Septuaginta, en het is ook een combinatie van een deel van vers 1 en een deel van vers 10 van Jesaja 11. Maar Paulus heeft dit vers in gedachten. Dit is wat hij aanhaalt.

De Messias bereikt dus de heidenen, en dat bevestigt enigszins dat het beeld van de leeuw en het kalf enzovoort een beeld is van heidenen die in hetzelfde lichaam worden opgenomen, of samen met Joden worden verzoend.

9

Het overblijfsel verzameld in het ware Israël

Dan staat er in vers 11:

En het zal op die dag gebeuren dat de Heere opnieuw, voor de tweede keer, met Zijn hand het overblijfsel van Zijn volk zal verwerven, dat overgebleven zal zijn in Assyrië en in Egypte, in Pathros, Cusj, Elam, en in Sinear, Hamath en op de eilanden in de zee.

JESAJA 11:11

Het overblijfsel is natuurlijk het overblijfsel van Israël, maar ook de heidenen die deel van dat overblijfsel worden door in de Messias van de Joden te geloven. Hij noemt een aantal landen. Zoals ik eerder heb aangegeven, zijn dit landen uit de oudheid. Dit kan niet letterlijk worden vervuld als een verwijzing naar deze landen, niet in onze tijd en ook niet in enige toekomstige tijd, omdat veel ervan niet meer bestaan. Dit zijn oude landen die veranderd zijn. Sommige bestaan nog. We hebben bijvoorbeeld nog steeds Egypte, Kusch, Ethiopië, enzovoort. Maar sommige van deze landen bestaan niet meer. Ze verwijzen eenvoudigweg naar landen die men in de tijd van Jesaja als verre heidense landen beschouwde. Als zodanig staan ze voor de heidense wereld in het algemeen.

In vers 12 staat:

Hij zal een banier omhoogheffen onder de heidenvolken en Hij zal de verdrevenen van Israël verzamelen en hen die vanuit Juda overal verspreid zijn, bijeenbrengen van de vier hoeken van de aarde.

JESAJA 11:12

Verzen als dit hebben de aanhangers van de bedelingenleer er vaak toe gebracht om te denken dat hier wordt voorspeld dat in de laatste dagen Joden van over de hele wereld in Israël bijeenvergaderd zullen worden, dat wil zeggen in het geografische land Israël in het Midden-Oosten. Maar volgens mij hebben we in eerdere lezingen aangetoond dat dit soort taal verwijst naar het bijeenvergaderen van mensen in het Lichaam van Christus, in het ware Israël.

Dan zal de afgunst van Efraïm verdwijnen, en wie Juda in het nauw drijven, zullen uitgeroeid worden. Efraïm zal niet langer jaloers zijn op Juda, en Juda zal Efraïm niet meer in het nauw drijven.

JESAJA 11:13

Dat wil zeggen dat er onder Gods volk geen onderlinge rivaliteit meer zal zijn. Zij zullen één lichaam in één koninkrijk zijn.

Zij zullen op de schouder van de Filistijnen neerstrijken in het westen, samen zullen zij de mensen van het oosten uitplunderen. Zij zullen hun hand uitstrekken tegen Edom en Moab, en de Ammonieten zullen hun gehoorzaam zijn.

JESAJA 11:14

Dit zijn natuurlijk landen die nu vrijwel allemaal verdwenen zijn. Het betekent dat de traditionele vijanden van Gods volk verslagen zullen worden.

10

De heidenvolken gewonnen door het evangelie

Het neervliegen op de schouder van de Filistijnen en het gehoorzamen van de Ammonieten kunnen verwijzen naar geestelijke vijanden die verslagen worden, zoals demonen. Of het kan eenvoudigweg een verwijzing zijn naar de heidenen die, doordat ze zich aan het evangelie onderwerpen, door het overblijfsel worden overwonnen. Het overblijfsel van Juda werd natuurlijk met Pinksteren en daarna christen. Vervolgens gingen zij naar de heidenen en begonnen ze in zekere zin de heidense wereld te overwinnen en heidenen tot onderwerping aan Christus te brengen.

Dat was in feite hun opdracht. De grote opdracht was om eropuit te gaan en hun te leren alles in acht te nemen wat Ik jullie geboden heb.

En zie, Ik ben met u al de dagen, tot de voleinding van de wereld. Amen.

MATTHEÛS 28:20

Paulus zei dat onze wapens ervoor dienen om elke gedachte gevangen te nemen tot de gehoorzaamheid aan Christus.

Want wij breken valse redeneringen af en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, en wij nemen elke gedachte gevangen om die te brengen tot de gehoorzaamheid aan Christus,

2 KORINTHE 10:5

Eropuit gaan, het evangelie prediken en ieders gedachten gevangen nemen tot de gehoorzaamheid aan Christus: dat is onderwerping aan Hem, zodat de Ammonieten en anderen zullen gehoorzamen. Daarom verwijzen deze vijanden misschien niet naar geestelijke vijanden zoals demonische machten, maar naar de heidenen in het algemeen, die het Koninkrijk binnengaan en door het evangelie zelf worden overwonnen.

11

Een tweede uittocht voor Gods overblijfsel

Dan zal de HEERE de inham van de zee van Egypte met de ban slaan, en Hij zal Zijn hand opheffen tegen de rivier de Eufraat door Zijn sterke wind. Hij zal haar uiteenslaan in zeven stromen, en maken dat men er met zijn schoenen doorheen kan gaan.

JESAJA 11:15

— waarmee de Eufraat wordt bedoeld —

De tong van de Zee van Egypte verwijst, hoewel dat een ongebruikelijke manier van spreken is, waarschijnlijk naar de doortocht door de Rode Zee. Hij gebruikt beslist de woorden:

Met droge voeten oversteken.

Dat is rechtstreeks ontleend aan Exodus, toen de Israëlieten door de Rode Zee trokken. Hij spreekt ook over het opdrogen van de rivier de Eufraat. Dat wordt in Openbaring 16 genoemd, waar er zo een weg wordt bereid voor de koningen uit het oosten. Dit is waarschijnlijk een toespeling op de Perzische verovering van Babel. Cyrus leidde de rivier de Eufraat om, en zijn soldaten trokken onder de muren door Babel binnen, over de droge rivierbedding. Ze trokken met droge voeten door de bedding van de Eufraat. Beide gebeurtenissen lijken op elkaar, omdat Israël uit Egypte ontkwam door de Rode Zee over te steken, en Israël uit Babel ontkwam toen Cyrus Babel op deze manier veroverde en hen bevrijdde. In zekere zin wordt het behoud in Christus dus zowel

vergeleken met de uittocht als, waarschijnlijk, met de val van Babel en de terugkeer van de ballingen op bevel van Cyrus. Het opdrogen van de Eufraat en van de zee zouden hiervan voorbeelden uit het verleden zijn.

Er zal een gebaande weg zijn voor het overblijfsel van Zijn volk, die overgebleven zal zijn in Assyrië, zoals het met Israël gebeurde op de dag dat het wegtrok uit het land Egypte.

JESAJA 11:16

Ook dit doet weer denken aan de uittocht: een tweede uittocht. We hebben hier uitvoerig over gesproken. We zullen er niet langer over uitweiden, want er ligt nog materiaal voor ons dat we moeten behandelen.

12

Jesaja 12: lofzang om Gods heil

Dit tweede gedeelte van zes hoofdstukken, hoofdstuk 7 tot en met 12, eindigt met hoofdstuk 12. Dat is een heel kort hoofdstuk en lijkt een voortzetting van hoofdstuk 11 te zijn, in die zin dat het over het Messiaanse tijdperk gaat. Er staat:

Op die dag zult u zeggen: Ik dank U, HEERE, dat U toornig op mij geweest bent, maar Uw toorn is afgekeerd en U troost mij. Zie, God is mijn heil, ik zal vertrouwen en geen angst hebben, want mijn kracht en psalm is de HEERE HEERE, en Hij is mij tot heil geworden.

JESAJA 12:1-2

De gebruikte Engelse vertaling heeft hier „Yah”, een verkorte vorm van Jahweh; in de weergegeven HSV staat „de HEERE HEERE”.

Het verbaast me dat deze woorden, voor zover ik weet, niet op muziek zijn gezet, aangezien er werkelijk staat dat we dit zullen zeggen. Met deze woorden zullen we God aanbidden. De verzen 1 en 2 zouden in hun geheel een goed christelijk lied over behoud

vormen, omdat Gods toorn van ons is afgewend, Hij ons heeft getroost en Hij ons behoud is.

In vers 3 staat:

U zult met vreugde water scheppen uit de bronnen van het heil.

JESAJA 12:3

Levend water. Het herinnert ons misschien aan Jezus' gesprek met de vrouw bij de bron. Hij vroeg haar om water, en zij zei:

De Samaritaanse vrouw dan zei tegen Hem: Hoe vraagt U, Die een Jood bent, van mij te drinken, die een Samaritaanse vrouw ben? Want Joden hebben geen omgang met Samaritanen.

JOHANNES 4:9

Hij zei:

Jezus antwoordde en zei tegen haar: Als u de gave van God kende, en wist Wie Hij is Die tegen u zegt: Geef Mij te drinken, u zou het Hem hebben gevraagd en Hij zou u levend water gegeven hebben.

JOHANNES 4:10

Dat dit gesprek bij een bron plaatsvindt, doet denken aan het putten van water uit een andere bron: de bronnen van behoud. Het water is duidelijk het water van behoud. Het is levend water, zoals Jezus zei dat Hij kon geven.

Op die dag zult u zeggen: Dank de HEERE, roep Zijn Naam aan, maak Zijn daden bekend onder de volken, roep in herinnering dat Zijn Naam hoogverheven is. Zing psalmen voor de HEERE, want Hij heeft zeer grote dingen gedaan. Laat dit bekend worden over heel de aarde! Juich en zing vrolijk, inwoonster van Sion, want groot in uw midden is de Heilige van Israël.

JESAJA 12:4-6

Het grootste deel van dit hoofdstuk zou eerder in de Psalmen kunnen staan dan in Jesaja. Het is tamelijk kenmerkend voor aanbidding in oudtestamentische bewoordingen, maar het verwijst duidelijk naar een laatste gezamenlijke aanbidding. Dat lijkt op wat we in Openbaring 15 vinden, waar ze het lied van Mozes en het lied van het Lam zingen en God eenvoudigweg prijzen voor Zijn bevrijding. Veel van de liederen in Openbaring zijn van dit type: ze vieren Gods behoud en bevrijding. Hier hebben we een kort hoofdstuk dat het gedeelte afrondt.

13

Godsspraken tegen de heidense volken

Ik zeg dat het het gedeelte afrondt, omdat hoofdstuk 13 duidelijk het begin vormt van een ander, lang gedeelte: hoofdstuk 13 tot en met 23. Veel profeten wijden een gedeelte van hun boeken aan godsspraken tegen heidense volken. De profeten werden voornamelijk naar Joden gestuurd, naar hun eigen volk, naar Israël en Juda. Er zijn enkele uitzonderingen. Jona werd, zoals we weten, naar Ninevé gestuurd, dat in Assyrië lag. Obadja profeteerde de ondergang van Edom. Nahum profeteert eveneens tegen Ninevé. Er zijn dus drie kortere profeten die hun profetieën daadwerkelijk tegen heidense volken richten.

De overige profeten worden hoofdzakelijk naar hun eigen volk, Israël en Juda, gestuurd. Maar de profeten die het meest hebben geschreven, beperkten hun blik niet tot Gods klachten over en oordelen over hun eigen volk. Ze keken ook over de grenzen heen naar de heidense volken om hen heen. Ze legden vast welke klachten God ook tegen hen had, en bedreigden hen vaak met Gods oordeel.

Jesaja doet dat in hoofdstuk 13 tot en met 23. Jeremia doet dat in Jeremia 46 tot en met 51. Jeremia 46 tot en met 51 vormt een gedeelte in Jeremia dat sterk lijkt op dit gedeelte van Jesaja. Ezechiël doet dit eveneens in Ezechiël 25 tot en met 32. Dit zijn lange profetische boeken, de langste die we hebben. Elk ervan wijdt een blok hoofdstukken aan wat God zal doen met Egypte, Edom, Tyrus, Babel, Moab, Ammon, de Filistijnen, of een willekeurige combinatie daarvan.

Ook Amos, een kortere profeet, heeft zijn eerste twee hoofdstukken gevuld met dit soort godsspraken. In zijn geval zijn het korte godsspraken tegen verschillende volken, al neemt Amos ook Israël en Juda in zijn opsomming op. Als ik me niet vergis, staan er in de eerste twee hoofdstukken van Amos zeven godsspraken. Eén gaat over Israël, één over Juda en de overige gaan over heidense volken.

Maar dit gedeelte van Jesaja gaat helemaal over heidense volken, met uitzondering van één hoofdstuk, hoofdstuk 22, vlak voor het einde van het gedeelte, want dit gedeelte eindigt met hoofdstuk 23. In hoofdstuk 22 ligt de nadruk op Juda, Jesaja's eigen land. Ik heb eerder gezegd dat het volgens mij strategisch kan zijn dat hij Juda vóór het einde van het gedeelte plaatst. Hij stelt niet eerst de heidense volken aan de kaak om Juda er daarna als een aparte categorie achteraan te plakken. Vlak voordat hij het gedeelte afsluit, zet hij Juda ertussen.

Hij zet Juda ertussen om er zeker van te zijn dat ze begrijpen dat hij hen ook rekent tot degenen die eigenlijk niet van heidenen te onderscheiden zijn. De profetie tegen Juda in hoofdstuk 22 wordt dan onderdeel van een blok profetieën tegen alle ongehoorzame mensen. Op Juda na zijn het allemaal de heidense volken om hen heen.

14

Cyrus en de historische val van Babylon

Hoofdstuk 13 en 14 gaan over Babylon. Ik ga beslist niet op elk vers commentaar geven. Ik weet niet zeker of we elk vers zullen lezen, maar we moeten wel de gedachtegang volgen. Babylon wordt als eerste behandeld, en er staat:

De last over Babel, die Jesaja, de zoon van Amoz, gezien heeft.
Hef op een kale berg een banier omhoog, verhef uw stem tegen hen, wenk met de hand, zodat zij binnentrekken door de poorten van de edelen. Ík heb opdracht gegeven aan Mijn geheiligden; ook heb Ik Mijn helden opgeroepen om Mijn toorn uit te voeren — zij die uitgelaten zijn over Mijn majesteit.

JESAJA 13:1-3

Met deze geheiligden, deze machtigen, worden in werkelijkheid Cyrus en de Perzen bedoeld, die Babylon veroverden. Cyrus was een heiden. Maar telkens wanneer Cyrus in Jesaja wordt genoemd, wordt er over hem gesproken alsof hij Gods dienaar is, degene die God roept, degene die Gods wil uitvoert. Cyrus wordt bijna behandeld alsof hij een gewillige dienaar van Jahweh is, hoewel Jesaja op een bepaald moment zegt dat Cyrus Jahweh niet kent. Toch is hij een pion in de hand van Jahweh. Zoals Assyrië een zaag of een bijl in de hand van God was om Israël, het noordelijke koninkrijk, te straffen, zo zal Cyrus, de koning van Perzië, zo'n pion zijn bij het oordelen van Babylon.

We weten dat dit over de historische val van Babylon gaat. Als je verderop in het hoofdstuk kijkt, staat er in vers 17:

Zie, Ik zal de Meden tegen hen opzetten, die zilver niet achten en op goud niet belust zijn.

JESAJA 13:17

Het waren de Meden en de Perzen samen die Babylon veroverden. Dat gebeurde onder leiding van de Perzische koning Cyrus, maar de Meden en de Perzen hadden zich aaneengesloten. Dit is dus niet een toekomstige verwoesting van Babylon, maar de historische verwoesting van Babylon die hier wordt beschreven.

15

De Dag van de HEERE als oordeel over volken

Dat is belangrijk om op te merken wanneer je bij een passage als vers 9 en 10 komt, want daar staat:

Zie, de dag van de HEERE komt, meedogenloos, met verbolgenheid en brandende toorn, om van het land een woestenij te maken en zijn zondaars eruit weg te vagen. Ja, de sterren aan de hemel en hun sterrenbeelden zullen hun licht niet laten schijnen, de zon zal verduisterd worden wanneer zij opkomt, en de maan zal haar licht niet laten schijnen.

JESAJA 13:9-10

In verband met de val van Babylon noemt God dit de Dag van de Heere. Wanneer we in het Nieuwe Testament bij de uitdrukking ‘de Dag van de Heere’ komen, zijn we er meer aan gewend dat die naar de wederkomst van Christus verwijst. Paulus spreekt over de Dag van Christus en de Dag van de Heere, en soms over de Dag van onze Heere Jezus Christus. Deze termen lijken allemaal te verwijzen naar wat Jezus de laatste dag noemde, wanneer Hij Zijn volk op de laatste dag zal opwekken.

Paulus bracht de Dag van Christus ook in verband met het einde van de loopbaan van de gemeente op aarde: dat God, Die een goed werk in je begonnen is, dat zal voltooien tot de Dag van Christus, of dat God Zijn werk in je zal bevestigen tot de Dag van Christus, of de Dag van de Heere Jezus Christus, enzovoort. De Dag van de Heere in het Nieuwe Testament verwijst dus vaker wel dan niet naar de laatste dag.

Maar in het Oude Testament is de Dag van de Heere wat algemener. De Dag van de Heere is de dag waarop God een bepaald volk oordeelt. Voor hen is het de Dag van de Heere. Het is de dag waarop God met dat volk afrekent, in dit geval met Babylon. Er staat:

Kijk, de Dag van de Heer komt, wreed en vol woede en brandende toorn.

Dit is waar Babylon ten val kwam door de Meden en de Perzen. Maar in vers 10 staat dat de sterrenbeelden en de sterren aan de hemel verduisterd worden. Zelfs de zon en de maan worden verduisterd.

16

Kosmische beelden voor de val van koninkrijken

We moeten ons bewust worden van dit taalgebruik, omdat het op andere plaatsen in het Oude Testament wordt herhaald. In Jesaja 34, vers 4, staat:

Heel het sterren leger aan de hemel zal vergaan. De hemel zal opgerold worden als een boek rol, en heel zijn leger zal vallen, zoals bladeren vallen van een wijnstok, en zoals vijgen vallen van een vijgenboom.

JESAJA 34:4

waarmee de sterren worden bedoeld. Vallende sterren, de hemel die als een boekrol wordt opgerold, en de zon, maan en sterren die verduisterd worden, zijn kenmerkende beelden die de profeten van het Oude Testament gebruiken voor de verwoesting van bepaalde volken, koninkrijken, enzovoort. Ezechiël hoofdstuk 32 gaat over Egypte, en in dit geval over Babylon dat Egypte verovert. In Ezechiël 32:7 staat:

Ik zal de hemel bedekken wanneer Ik u uitblus, zijn sterren zal Ik in het zwart hullen. Ik zal de zon met wolken bedekken, en de maan zal zijn licht niet laten schijnen.

EZECHIËL 32:7

Het verduisteren van de zon, de maan en de sterren wordt op verschillende plaatsen genoemd. In het Nieuwe Testament vind je het in Openbaring 6, wanneer het zesde zegel wordt verbroken. Je vindt het in Mattheüs 24, wanneer Jezus zegt:

En meteen na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan zal zijn schijnsel niet geven en de sterren zullen van de hemel vallen en de krachten van de hemelen zullen heftig bewogen worden.

MATTHEÛS 24:29

Dit noemen we apocalyptische beeldspraak. Als je niet bekend bent met het gebruik daarvan in de Bijbel, zou je denken dat dit het einde van het heelal was. Het is in elk geval het einde van het zonnestelsel, en ook van de sterren, dus dan zou het het hele heelal zijn. Maar in werkelijkheid gaat het over iets plaatselijks, gewoonlijk iets militairs. Het gaat over een militaire verovering en het einde van een volk, of op zijn minst tijdelijk het einde ervan. Het is alsof zijn heelal is ingestort en de sterren hun licht er niet meer aan geven.

17

De blijvende ondergang van Babylon

Nu staat er in vers 19:

Babel, het sieraad van de koninkrijken, de luister en de trots van de Chaldeeën, zal zijn als toen God ondersteboven keerde Sodom en Gomorra. Niemand zal er verblijven, nooit meer, en niemand, van generatie op generatie, zal er wonen. Geen Arabier zal daar zijn tent opzetten, en geen herder zal daar neerstrijken. Maar wilde woestijndieren zullen daar neerliggen. Hun huizen zullen vol zitten met huilende uilen; struisvogels zullen er wonen en bokachtigen zullen er rondspringen. Hyena's zullen janken in zijn verlaten burchten, en jakhalzen in zijn paleizen van verlustiging. Zijn tijd om te komen is nabij, en zijn dagen zullen niet worden uitgesteld.

JESAJA 13:19-22

Dit is niet helemaal letterlijk. Er wordt gesproken alsof Babylon volledig onbewoond zal zijn. Toen ik jonger was, zeiden sommige profetieleraars altijd: „Waar Babylon vroeger lag, woont eigenlijk niemand.” Omdat er staat dat de Arabieren daar hun tent niet zullen opslaan, werd mij zelfs verteld dat Babylon een streek is waar bijgeloof heerst. De Arabieren zijn bang om daar 's nachts hun kamp op te slaan, en daarom is dit letterlijk vervuld.

Maar omdat ik er zelf niet geweest ben, moet ik zulke berichten wantrouwen. Per slot van rekening was Saddam Hoessein tijdens zijn leven Babylon daadwerkelijk aan het herbouwen, en er werden satellietfoto's en dergelijke gepubliceerd. Hij leek Babylon werkelijk te willen herbouwen als toeristische trekpleister. Het punt is dat er wel degelijk enige herbouw plaatsvindt. Ik weet niet of hij die heeft voltooid. Maar het punt hier is dat het nooit meer zal verrijzen tot wat het geweest is. Aan wat Babylon in zijn glorie tijd was, zal voorgoed een einde zijn gekomen.

Wanneer erover wordt gesproken alsof het slechts een woestijn is, met uilen, struisvogels, hyena's enzovoort, verschilt dat in werkelijkheid niet veel van de vele passages in Jesaja die we hebben gezien. Daarin werd gesproken over een toestand als een tuin of als een bos, die tot een wildernis werd teruggebracht. Dit was in wezen beeldspraak, en dat is het hier ongetwijfeld ook. Het is niet nodig dit volstrekt letterlijk te nemen.

18

Israëls bevrijding uit de Babylonische ballingschap

Maar in hoofdstuk 14 gaat de profetie tegen Babylon verder. Er staat:

Want de HEERE zal Zich over Jakob ontfermen en Hij zal Israël nog verkiezen. Hij zal hen neerzetten op hun eigen grond. De vreemdeling zal zich bij hen aansluiten en zich bij het huis van Jakob voegen.

JESAJA 14:1

De val van Babylon is dus ter wille van Israël, want Israël is zeventig jaar eerder als gevangene naar Babylon weggevoerd, en God heeft beloofd hen te herstellen. Dus ter wille van Israël, om Zijn beloften aan hen te vervullen, zal Hij Babylon ten val brengen, en zij zullen worden vrijgelaten om terug te gaan.

Er staat:

En laat hen in hun eigen land wonen. De vreemdelingen zullen zich bij hen aansluiten.

Dat zijn heidenen.

De volken zullen hen nemen en naar hun woon plaats brengen. Het huis van Israël zal hen in erfelijk bezit nemen als slaven en slavinnen in het land van de HEERE. Zo zullen zij gevangenhouden wie hen gevangenhielden en heersen over hun onderdrukkers.

JESAJA 14:2

We kennen niet veel bijzonderheden over het moment waarop de Joden Babylon verlieten. Ik ken geen specifieke gevallen waarin zij Babylonische slaven met zich meenamen. Dit kan in feite letterlijk gebeurd zijn. Ik geloof niet dat er in de boeken Ezra en Nehemia, die over deze terugkeer van de ballingen spreken, specifiek naar wordt verwezen. Maar het is niet onmogelijk dat de Joden, die plotseling in het gelijk werden gesteld en plotseling verrijkt werden doordat Cyrus hun geld gaf om terug te gaan en hun tempel te herbouwen, enzovoort, best plaatselijke slaven gekocht kunnen hebben om mee te nemen, waaronder Babylonische slaven. Ik kan er niet voor instaan, maar er is niets waardoor dit onmogelijk of zelfs maar onwaarschijnlijk zou zijn.

19

Het spotlied over de gestorven koning van Babel

Vers 3:

En het zal geschieden op de dag waarop de HEERE u rust zal geven van uw smart, uw onrust en de harde slavenarbeid die men u heeft doen verrichten,

JESAJA 14:3

Dat wil zeggen: Israël.

dat u dit spotlied zult aanheffen op de koning van Babel, en u zult zeggen: Hoe houdt de onderdrukker op; opgehouden is de onderdrukking! De HEERE heeft de stok van de goddelozen gebroken, de staf van de heersers, die volken sloeg in verbolgenheid met slagen zonder ophouden, die in toorn over de heidenvolken heerste met een vervolging zonder inhouding.

JESAJA 14:4-6

Met andere woorden, Babylon was ooit de onderdrukker. Nu is Babylon gevallen en verzwakt en wordt het zelf onderdrukt, en niemand zal het helpen.

Nu komt heel de aarde tot rust en stilte. Men breekt uit in gejuich. Zelfs de cipressen verblijden zich over u. De ceders van de Libanon zeggen: Sinds u daar geveld ligt, klimt niemand omhoog om ons om te hakken.

JESAJA 14:7-8

Dat wil zeggen: de volken die het slachtoffer van Babylon waren geworden. Nu is Babylon niet langer aan de macht en is er niemand meer die de volken lastigvalt. Babylon in elk geval niet.

Het rijk van de dood beneden raakte om u in beroering, om u tegemoet te gaan, wanneer u zou komen. Het schudt ter wille van u de gestorvenen wakker, al de leiders van de aarde. Het laat van hun tronen opstaan al de koningen van de volken. Zij zullen allemaal het woord nemen en zeggen tegen u: Ook u bent nu zo zwak geworden als wij, u bent aan ons gelijk geworden! Uw trots ligt neergeworpen in het graf, met de klank van uw luiten. Onder u is een bed van maden gespreid, en wormen zijn uw deken.

JESAJA 14:9-11

De Engelse vertaling die hier wordt besproken, heeft „hell”, maar volgens de spreker zou daar „Sheol” moeten staan, wat eenvoudigweg de plaats van de doden betekent. De weergegeven HSV vertaalt dit al als „het rijk van de dood” en „het graf”.

Nu blijkt de koning van Babylon slechts een sterfelijk mens te zijn. Hij leek wel een god toen hij alle volken aan het veroveren was, maar wanneer hij ten onder gaat, gaat hij ten onder als ieder ander mens. Hij bevindt zich in Sheol, en er wordt op dichterlijke wijze gezegd dat de anderen in Sheol worden opgewekt om hem te verwelkomen en te zeggen: „Kijk eens naar jezelf. Je bent even zwak als wij.”

Dit is eigenlijk de enige plaats in het Oude Testament die ik ken waar gesproken wordt alsof er personen in Sheol zijn die bij bewustzijn zijn en met elkaar zouden kunnen spreken. We hebben natuurlijk Jezus' verhaal over Lazarus en de rijke man, waarin dat soort beeldspraak voorkomt. Veel mensen geloven dat het geen waargebeurd verhaal is, en zelfs geen verhaal dat overeenkomt met hoe het werkelijk toegaat. Volgens mij zouden alle geleerden het erover eens zijn dat dit hier louter poëzie is. Het geeft niet aan dat de mensen in Sheol werkelijk leven. Ze moeten zelfs worden opgewekt. Sheol moet hen opwekken en wakker maken, zodat ze kunnen zien dat ook

de koning van Babylon tot hun niveau is gevallen. Het is natuurlijk poëzie. Het is impressionistisch. Het bevestigt niet noodzakelijkerwijs dat het er in Sheol werkelijk zo aan toegaat.

Dan zegt hij:

20

De val van Lucifer in Jesaja 14

Hoe ben je uit de hemel gevallen, Lucifer, zoon van de morgen!
Hoe ben je tegen de grond geslagen, jij die de volken verzwakte!
Want in je hart heb je gezegd: Ik zal naar de hemel opstijgen, ik zal mijn troon boven de sterren van God verheffen. Ik zal ook plaatsnemen op de berg waar de vergadering bijeenkomt, helemaal in het noorden. Ik zal boven de wolken uitstijgen, ik zal als de Allerhoogste zijn. Maar je zult afdalen naar het dodenrijk, tot in de diepste diepten van de afgrond. Wie je ziet, zal je aanstaren, je aandachtig bekijken en zeggen: Is dit de man die de aarde liet beven? Die koninkrijken deed schudden, de wereld in een woestenij veranderde en haar steden verwoestte, en zijn gevangenen niet naar huis liet gaan? Alle koningen van de volken, stuk voor stuk, rusten in ere, ieder in zijn eigen graf. Maar jij bent uit je graf geworpen als een verafschuwde tak, als het kleed van mensen die zijn gedood, doorboord met een zwaard, die afdalen naar de stenen van de afgrond, als een lijk dat onder de voet is gelopen, en je zult niet samen met hen worden begraven, omdat je je land hebt verwoest en je volk hebt gedood. Het nageslacht van misdadigers zal nooit meer bij naam worden genoemd. Maak zijn kinderen klaar voor de slacht vanwege de misdaden van hun voorouders, zodat ze niet opstaan, het land in bezit nemen en de hele wereld met steden vullen.

JESAJA 14:12-21

Met andere woorden, zodra de koning van Babylon is gedood, zeggen ze: „Dood ook zijn kinderen”, want misschien proberen zij het gezag van hun vader opnieuw te vestigen. Dat wil je niet laten gebeuren. Wanneer een koning ten val kwam, doodden zijn overwinnaars gewoonlijk zijn hele familie. Want als er een opstand tegen de nieuwe heerser kwam, was het vaak het nageslacht van de vorige heerser dat de steun genoot van de mensen die nog altijd trouw waren aan de gestorven, oude heerser. Zijn zonen zouden normaal gesproken zijn opvolgers zijn. Zolang zij leefden, konden ze proberen de macht opnieuw te vestigen. Daarom werden de kinderen van koningen gewoonlijk gedood wanneer die koningen overwonnen waren.

21

Lucifer als titel voor de koning van Babel

Natuurlijk wordt deze verwijzing naar Lucifer in vers 12 traditioneel op satan toegepast. Lucifer wordt in het gewone spraakgebruik zelfs bijna overal als naam voor satan gebruikt. Zo sterk zelfs dat je bij het woord Lucifer onmiddellijk aan satan denkt. Het is bijna alsof het een eigennaam is. Net zoals je bij de naam Christus denkt: „Jezus. Het is een andere naam voor Hem.” Maar is dat zo?

Nergens in de Bijbel wordt Lucifer met satan vereenzelvigd. Het woord Lucifer heeft een betekenis. Het betekent morgenster of ster van de dageraad. In de meeste moderne vertalingen, in feite in alle behalve de King James en de New King James, wordt Lucifer samen met de overige Hebreeuwse woorden in de tekst vertaald. Waarom zou je het niet gewoon vertalen? Het was de King James die het als eigennaam behandelde. De vertalers lieten het onvertaald, alsof het de naam van een persoon was. Maar het is niet noodzakelijkerwijs de naam van een persoon. Morgenster lijkt meer op een titel.

Bedenk dat Jezus in Openbaring, hoofdstuk 22, de blinkende Morgenster wordt genoemd:

Ik, Jezus, heb Mijn engel gezonden om bij u in de gemeenten van deze dingen te getuigen. Ik ben de Wortel en het Nageslacht van David, de blinkende Morgenster.

OPENBARING 22:16

Het is een titel die Jezus in Openbaring 22:16 op Zich neemt. Hier wordt die titel kennelijk op de koning van Babylon toegepast. Vers 4 zegt:

En het zal geschieden op de dag waarop de HEERE u rust zal geven van uw smart, uw onrust en de harde slavenarbeid die men u heeft doen verrichten, dat u dit spotlied zult aanheffen op de koning van Babel, en u zult zeggen: Hoe houdt de onderdrukker op; opgehouden is de onderdrukking! De HEERE heeft de stok van de goddelozen gebroken, de staf van de heersers, die volken sloeg in verbolgenheid met slagen zonder ophouden, die in toorn over de heidenvolken heerste met een vervolging zonder inhouding.

JESAJA 14:3-6

Er is geen enkele aanwijzing dat hier iemand anders wordt aangesproken. De dingen die tegen de zogenaamde Lucifer worden gezegd, zijn zelfs dezelfde dingen die tegen de koning van Babylon worden gezegd. Er wordt gesproken over afdalen naar Sheol en daar begroet en bespot worden door koningen die ooit jouw slachtoffers waren. Nu ben je net als zij. Het is vrijwel exact dezelfde profetie.

Als de koning van Babel nu de morgenster wordt genoemd, wat de betekenis is van de naam Lucifer — die volgens de meeste vertalers gewoon als morgenster vertaald zou moeten worden — en Jezus de Morgenster wordt genoemd, maakt dat de zaak dan

niet verwarrend? Voor sommige mensen wel. Ze zeggen: „Waarom zou Jezus met dezelfde naam worden aangeduid als deze persoon, wie hij ook mag zijn, die slecht is en niet goed?”

Maar Jezus wordt in het Nieuwe Testament ook Koning der koningen genoemd, en Nebukadnezar eveneens. De koning van Babel wordt de koning der koningen genoemd. Daniël zei in Daniël hoofdstuk 2 tegen Nebukadnezar:

U, o koning, bent een koning der koningen, want de God van de hemel heeft u het koningschap, macht, sterkte en eer gegeven.

DANIËL 2:37

Dit zijn eenvoudigweg titels voor vorsten, voor heersers. Een koning die over andere koningen regeert, is een koning der koningen. Hij zou bij wijze van vleierij de morgenster genoemd kunnen worden. Jezus is ook een Koning. Nebukadnezar was een koning. Jezus ook. Sommige van de gebruikelijke Midden-Oosterse titels voor vorsten zouden op beiden worden toegepast, omdat ze allebei koning zijn. Eigenlijk wordt het woord koning, wanneer we het op Jezus toepassen, in alle andere gevallen op gewone koningen toegepast. Jezus een Koning noemen, betekent dat we een term overnemen die we gebruiken om te spreken over mensen die een bepaald ambt bekleden. Nu zeggen we dat Jezus de Koning is. Hem de Morgenster noemen, zou betekenen dat we hetzelfde doen: we nemen een soort vorstelijke titel die op de koning van Babel werd toegepast toen hij aan de macht was, en passen die toe op Jezus, Die nu de regerende Koning is. Hij is nu de Morgenster. Hij is nu de Koning der koningen.

22

Waarom Lucifer een menselijke koning is

Er staat werkelijk niets in deze passage wat erop wijst dat de morgenster die in vers 12 wordt aangesproken, iemand anders is dan de koning van Babel. De gangbare opvatting dat hij een gevallen engel is, heeft eenvoudigweg geen enkele grond. Om te beginnen staat er in vers 16:

Wie u zien, kijken u aan en letten op u: Is dit nu die man die de aarde deed sidderen, die koninkrijken deed beven,

JESAJA 14:16

De persoon die wordt aangesproken, is een mens, geen engel. Hij is een mens. Hij gaat naar Sheol met andere mensen die sterven. In vers 19 wordt over hem gezegd dat hij uit zijn graf geworpen wordt. De duivel wordt niet in een graf begraven. Engelen worden, voor zover wij weten, nooit in graven begraven. In de Engelse vertaling waarop Gregg zich baseert, wordt hij in vers 19 met een zwaard doorstoken. Hij wordt niet met andere koningen in een graf verenigd. Dit alles is eenvoudigweg van toepassing op een mens die koning is.

Sommige mensen zeggen: „Maar wacht eens even. Hoe zit het met zijn ambities in de verzen 13 en 14? Zijn dat geen ambities die een mens niet zou kunnen hebben?” Hij zegt:

En ú zei in uw hart: Ik zal opstijgen naar de hemel; tot boven Gods sterren zal ik mijn troon verheffen, ik zal zetelen op de berg van de ontmoeting aan de noordzijde. Ik zal opstijgen boven de wolkenhoogten, ik zal mij gelijkstellen met de Allerhoogste.

JESAJA 14:13-14

enzovoort. Het is niet onmogelijk die ambities op de koning van Babel toe te passen. De toren van Babel was in feite het begin van Babel. Dat was precies de ambitie van de Babyloniërs, of van de vroege bewoners van Babel, toen ze de toren bouwden. Ze

wilden opstijgen naar de hemel, boven de sterren van God.

23

Hemelhoge hoogmoed als dichterlijke beeldspraak

Maar zelfs als dit niet letterlijk waar was, wordt dit soort taal in de Schrift wel figuurlijk gebruikt. Wanneer het in Obadja bijvoorbeeld over Edom gaat, staat er in de verzen 3 en 4:

De overmoed van uw hart heeft u bedrogen, u die woont in de rotskloven, in uw hoge verblijfplaats, u die zegt in uw hart: Wie zal mij neerhalen naar de aarde? Al verhief u zich als een arend, en al bouwde u uw nest tussen de sterren, vandaar zal Ik u neerhalen, spreekt de HEERE.

OBADJA 1:3-4

zegt de Heere. Dit is poëtische overdrijving. De Edomieten hadden hun nest niet werkelijk boven de sterren.

In Mattheüs hoofdstuk 11 spreekt Jezus over enkele steden waarin Hij had gepreekt, Kapernaüm en dergelijke. In Mattheüs 11:23 zegt Hij tegen Kapernaüm:

En u, Kapernaüm, die tot de hemel toe verhoogd bent, u zult tot de hel toe neergestoten worden. Want als in Sodom de krachten waren gebeurd die in u hebben plaatsgevonden, dan zou het tot op de huidige dag gebleven zijn.

MATTHEÛS 11:23

of Sheol. Kapernaüm wordt tot in de hemel verheven, maar zal tot in Sheol worden neergehaald. Als je kruisverwijzingen in je Bijbel hebt, kijk dan eens naar Mattheüs 11:23 en naar de kruisverwijzing die daar staat. Daar zal Jesaja 14:13 staan. Met andere

woorden, Jezus zinspeelt op wat in hoofdstuk 14 tegen de morgenster wordt gezegd en gebruikt dezelfde taal om over Kapernaüm te spreken. Als het op Kapernaüm kon worden toegepast, en als het op Edom kon worden toegepast, dan is er beslist niets mis mee het op Babel toe te passen. Babel probeert de hoogste positie te bereiken, maar God brengt het naar de laagste positie. Dit is figuurlijke taal. Jesaja 14:15 zegt:

Echter, u bent in het rijk van de dood neergestort, in het diepst van de kuil!

JESAJA 14:15

24

Het einde van Babylon en Assyrië

Deze woorden over de koning van Babel gaan eenvoudigweg over de koning van Babel, voor zover we kunnen nagaan. Er is hier geen aanwijzing dat iemand anders dan de menselijke koning wordt bedoeld.

Vers 22 zegt:

Zo zal Ik tegen hen opstaan, spreekt de HEERE van de legermachten. Ik zal van Babel naam en overblijfsel uitroeien, zoon en kleinzoon, spreekt de HEERE. Ik zal het maken tot een bezit voor nachtuilen en tot waterpoelen; Ik zal het wegvagen met de veger van het verderf, spreekt de HEERE van de legermachten. De HEERE van de legermachten heeft gezworen: Voorwaar, zoals Ik het Mij voorgenomen heb, zo zal het gebeuren, en zoals Ik het besloten heb, zal het tot stand komen. Ik zal Assyrië verbreken in Mijn land, en op Mijn bergen zal Ik het vertrappen. Dan zal zijn juk van hen afglijden, en zijn last zal van hun schouder afglijden.

JESAJA 14:22-25

Hij is klaar met Babylon. Nu spreekt Hij kort over Assyrië, slechts een paar verzen.

Dit is het raadsbesluit dat genomen is over heel het land. En dit is de hand die uitgestrekt is tegen alle volken. Want de HEERE van de legermachten heeft het besloten, wie zou het dan verijdelen? En Zijn hand is uitgestrekt, wie zou die dan afwenden?

JESAJA 14:26-27

Babylon zal vallen. Assyrië zal vallen. Dit zijn de grote volken die in hun tijd onoverwinnelijk waren, maar ook aan de heerschappij van elk van hen komt een einde. En dan is er een korte profetie tegen de Filistijnen. Vers 28:

25

Gods oordeel over de Filistijnen

In het jaar dat koning Achaz stierf, kwam deze last. Verblijd u niet, heel Filistea, want de staf die u sloeg, is wel gebroken, maar uit de wortel van de slang zal een gifslang voortkomen, en haar vrucht zal een vurige, vliegende draak zijn.

JESAJA 14:28-29

Daarmee wordt Achaz bedoeld. Achaz had de Filistijnen kennelijk aangevallen. De Filistijnen hadden zich trouwens aangesloten bij het bondgenootschap met Israël en Syrië. Ze behoorden tot degenen die Achaz ertoe probeerden te bewegen zich bij hen aan te sluiten, en hij verzette zich daartegen. Hoewel het niet is opgetekend, had hij de Filistijnen kennelijk aangevallen toen hij zich tegen hen verzette, en hij was de staf die hen sloeg. Maar nu is hij gebroken. Hij stierf.

Dan weiden de eerstgeborenen van de geringen, en de armen zullen onbezorgd neerliggen; maar uw wortel zal Ik van honger laten sterven en uw overblijfsel zal die gifslang doden.

JESAJA 14:30

De Filistijnen zijn nu verdwenen. Er zijn geen Filistijnen meer.

Weeklaag, poort! Schreeuw het uit, stad! Wegsmelten van angst moet u, heel Filistea! Want uit het noorden komt een rookwolk; en in zijn gelederen blijft niemand achter. Wat zal men dan de gezanten van het volk antwoorden? Dit: De HEERE heeft Sion gegrondvest; en in haar vinden de ellendigen van Zijn volk een toevlucht.

JESAJA 14:31-32

Dit is het jaar waarin koning Achaz stierf. De boodschap aan de Filistijnen lijkt te zijn dat Achaz zich tegen hen had verzet en hun kennelijk schade had toegebracht, waarschijnlijk door militair weerstand te bieden. Maar nu is hij dood. Toch zijn hun problemen niet voorbij.

Trouwens, Salmanasser de derde was onlangs gestorven. Dat was de Assyriër tegen wie de Filistijnen zich eveneens hadden verzet. Maar uit zijn wortels kwam zijn zoon voort, die de Filistijnen overwon. Daarnaar wordt hier verwezen: word niet al te zelfverzekerd alleen omdat enkele van je vijanden zijn gestorven. Je bent nog niet uit de gevarenzone. Je zult worden weggevaagd. We zullen de rest van de hoofdstukken 15 tot en met 23 behandelen en dat grote gedeelte afmaken.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jesaja 11:1-5
- Psalmen 2:9
- Spreuken 1:7
- Jesaja 61:1
- Jesaja 11:3
- Mattheüs 10:28
- 1 Petrus 1:17

- 2 Korinthe 5:11
- Spreuken 16:6
- Johannes 7:24
- Jesaja 11:4
- Hosea 6:5
- Jesaja 11:5
- Jesaja 11:6
- Mattheüs 18:4
- Jesaja 11:8
- Jesaja 11:9
- Lukas 10:19
- Numeri 14:21
- Habakuk 2:14
- 2 Korinthe 4:6
- Jesaja 11:10
- Romeinen 15:9
- Romeinen 15:12
- Jesaja 11:11
- Jesaja 11:12
- Jesaja 11:13
- Jesaja 11:14
- Mattheüs 28:20
- 2 Korinthe 10:5
- Jesaja 11:15
- Jesaja 11:16
- Jesaja 12:1-2
- Jesaja 12:3
- Johannes 4:9
- Johannes 4:10
- Jesaja 12:4-6
- Jesaja 13:1-3
- Jesaja 13:17
- Jesaja 13:9-10
- Jesaja 34:4

- Ezechiël 32:7
- Mattheüs 24:29
- Jesaja 13:19-22
- Jesaja 14:1
- Jesaja 14:2
- Jesaja 14:3
- Jesaja 14:4-6
- Jesaja 14:7-8
- Jesaja 14:9-11
- Jesaja 14:12-21
- Openbaring 22:16
- Jesaja 14:3-6
- Daniël 2:37
- Jesaja 14:16
- Jesaja 14:13-14
- Obadja 1:3-4
- Mattheüs 11:23
- Jesaja 14:15
- Jesaja 14:22-25
- Jesaja 14:26-27
- Jesaja 14:28-29
- Jesaja 14:30
- Jesaja 14:31-32

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.